

Uchopení neuchopitelného?

Reprezentace hyperobjektů v současné literatuře

Tereza Dědinová

Ústav české literatury Filozofické fakulty Masarykovy univerzity

<tereza.dedinova@gmail.com>

POLLUTION
OF OCEANS

DISEASES

CLIMATE CHANGE

LACK OF WATER

EXTINCTION
OF SPECIES

DESERTIFICATION

POPULATION

Není tu žádný jednoduchý nebo jednotný objekt, který lze přímo konfrontovat či vymezit, natož „opravit“ nebo „vyřešit“.

Timothy Clark: *Ecocriticism on the Edge: The Anthropocene as a Threshold Concept* 2015: 10

STARVATION

MASSIVE
MIGRATIONS

WARS AND
VIOLENCE

DEFORESTATION

LACK OF
ENERGY

URBANIZATION

Ontologická x historická dualita

Arias-Maldonado, Manuel. *Environment and Society: Socionatural Relations in the Anthropocene*. Springer, 2015.

„Stát v té nejdlejší poušti nebo uprostřed oceánu nyní v jistém smyslu stále znamená dýchat vzduch obrovského lidského davu.“

Timothy Clark: *Nature, postnature*, 2014, 79

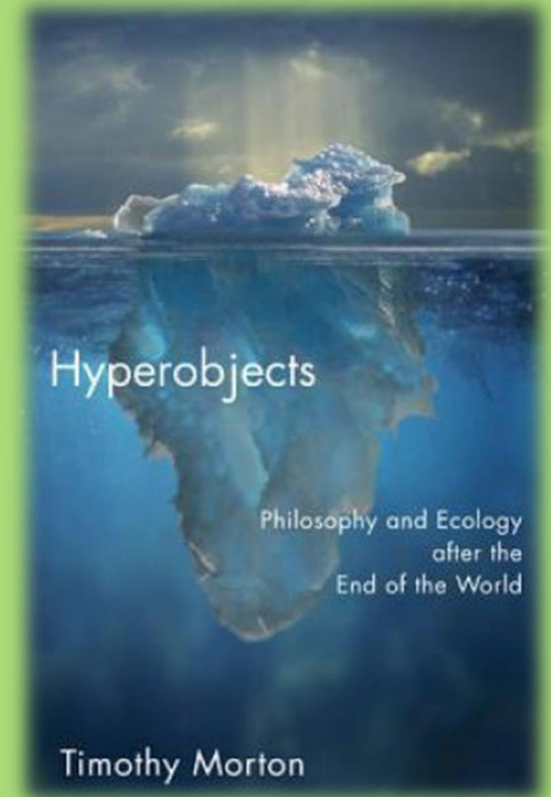

<https://www.commondreams.org/news/2019/05/13/what-did-deepest-submarine-dive-history-find-mariana-trench-plastic-garbage>

„neustále neviditelně přítomné“

Hyperobjekty

- VISKOZITA
 - NELOKALITA
 - ČASOVÉ ZVLNĚNÍ
 - FÁZOVOST
 - INTEROBJEKTIVITA
- Viscosity
Nonlocality
Temporal Undulation
Phasing
Interobjectivity

~~PŘÍRODA~~

Morton (2010): SÍŤ (*mesh*)

Stacy Alaimo (2010): TRANSCORPOREALITA

Manuel DeLanda (2016): ASEMBLÁŽ

DECENTRALIZACE ČLOVĚKA X ANTROPOMORFIZACE PŘÍRODY

- Hybridizace člověka a přírody
- Síť, interkorporeality
- konkrétna – ne hyperobjekt jako celek

- Patricia Ganea: Antropomorfizace může vést k nepřesnému pochopení biologických procesů v přírodě.
- Může také vést k nevhodnému chování vůči volně žijícím zvířatům, jako je snaha adoptovat si volně žijící zvíře jako 'domácího mazlíčka' nebo nesprávná interpretace jednání volně žijícího zvířete.“
- Cvrček Jiminy je hlasem svědomí a není přesným popisem toho, jak se hmyz chová...
- Antropomorfizovaná zobrazení zvířat v médiích pravděpodobně zvyšují tendenci antropomorfizovat svět přírody.

<https://www.theguardian.com/science/2016/jan/15/anthropomorphism-danger-humans-animals-science>

Antropomorfizace = Antropocentrismus?

Dětské, dětinské?

- Antropomorfizace přírody podporuje ochranné chování. Krom toho, když je příroda antropomorfizována, lidé mají pocit, že s ní více spojeni; tento pocit propojení zprostředkovává vztah mezi antropomorfizací a ochranným chováním.

Tam, Kim-Pong, Sau-Lai Venus Lee, and Melody Manchi Chao. 2013. "Saving Mr. Nature: Anthropomorphism Enhances Connectedness to and Protectiveness toward Nature." *Journal of Experimental Social Psychology*, vol. 49, no. 3: 514–21, 514.

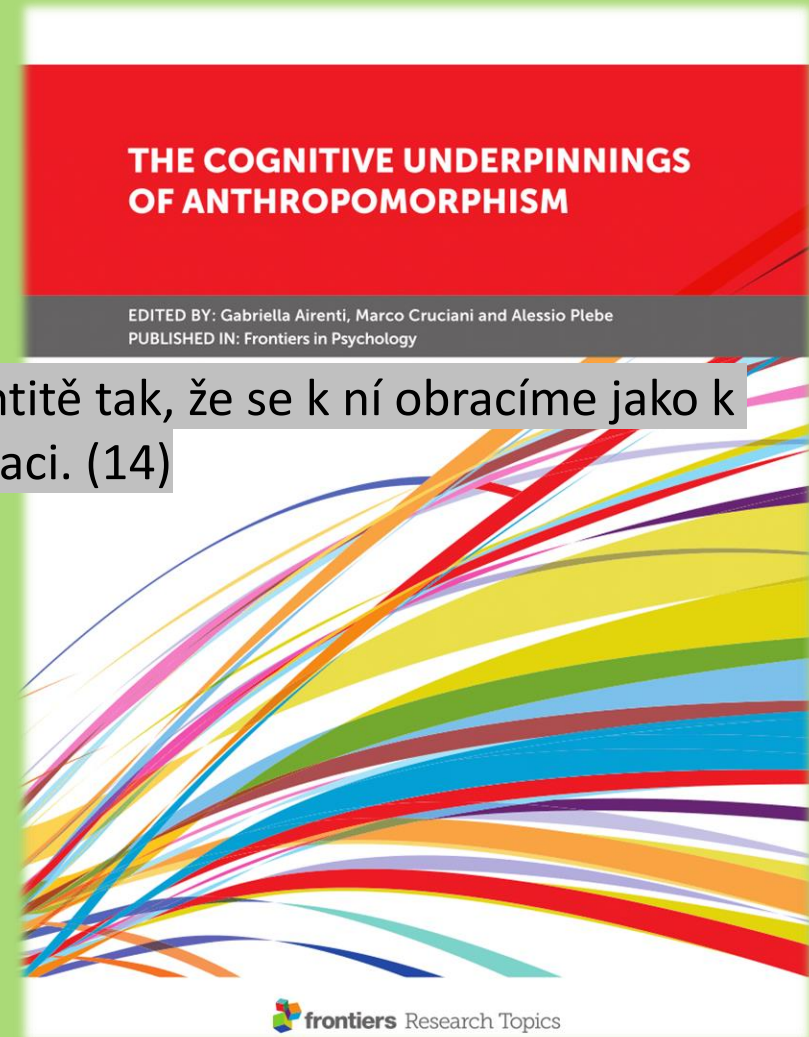
- Jedinci, kteří přírodu antropomorfizují, se častěji cítí vinni za zhoršování životního prostředí a podnikají více kroků k environmentálním opatřením.

Tam, Kim-Pong. 2019. "Anthropomorphism of Nature, Environmental Guilt, and Pro-Environmental Behavior." *Sustainability*, vol. 11: 2.

The Development of Anthropomorphism in Interaction: Intersubjectivity, Imagination, and Theory of Mind (2018) Gabiella Airenti

V zásadě je antropomorfizace způsob vztahování se k ne-lidské entitě tak, že se k ní obracíme jako k lidskému partnerovi v komunikační situaci. (14)

- Je třeba zásadně rozlišovat mezi antropomorfními přesvědčeními/vírou (belief) a antropomorfní interakcí (interactions).
- Antropomorfizace začíná u kojenců a přetrvává po celý život.
- Antropomorfizace není tolik formou víry, jako spíše prostředkem k navázání vztahu s ne-lidmi, jako by to byli lidé.
- Interakční antropomorfizace je nezávislá na tom, zda lidé mají antropomorfní představy o přírodě.

Anthropomorphism in Human–Animal Interactions: A Pragmatist View (2018)

Véronique Servais

- V každodenním životě nejsou duševní vlastnosti zvířat ani tak dedukovány/přisouzeny, ale jsou rozpoznány nebo přímo vnímány člověkem, který je zapojen do konkrétní interakce
- Antropomorfizace jako vztahování se k jiným zvířatům jako subjektům a činitelům, kteří mají své pocity, záměry, potřeby...
- Náš modernistický pohled vidí animismus jako přisuzování osobnosti (personhood) přírodním objektům a nikoliv jako vnímání osobnosti v těchto věcech... osobnost není vlastností něčeho, ale vyplývá z toho, co to něco dělá ve vztahu k ostatním.

Nulová varianta

- Písek a struska / Škváropísečníci (2008)
- The People of Sand and Slag (2004)

Odletěli jsme na Havaj na prázdniny, zaplavat si, a psa jsme vzali s sebou. Bylo fajn vypadnout z té severní zimy k vlídnému Pacifiku. Bylo fajn stát na pláži a dívat se k nekonečnému obzoru. Chodit po břehu a držet se za ruce a dívat se, jak se černé vlny rozbíjejí na písku.

Lisa umí dobře plavat. Míhala se kovovým leskem oceánu jako úhoř, a když se vynořila, její nahé tělo se lesklo stovkami duhových ropných drahokamů.

Když se začalo smrákat, Jaak stojedničkou zapálil oceán. Všichni jsme seděli a pozorovali, jak se veliká rudá koule slunce noří do závoje dýmu a její světlo je s každou minutou tmavěji nachové. Hořící vlny se vrhaly na pláž. Jaak vyndal foukací harmoniku a hrál, my s Lisou jsme se zatím milovali na písku.

Potom jsme se prošli po břehu. Opalizující vlny se s řevem rozbíjely na písku, a když ustoupily, zůstávaly po nich drahokamy olejnatých skvrn. V dálce zapadalo rudé slunce.

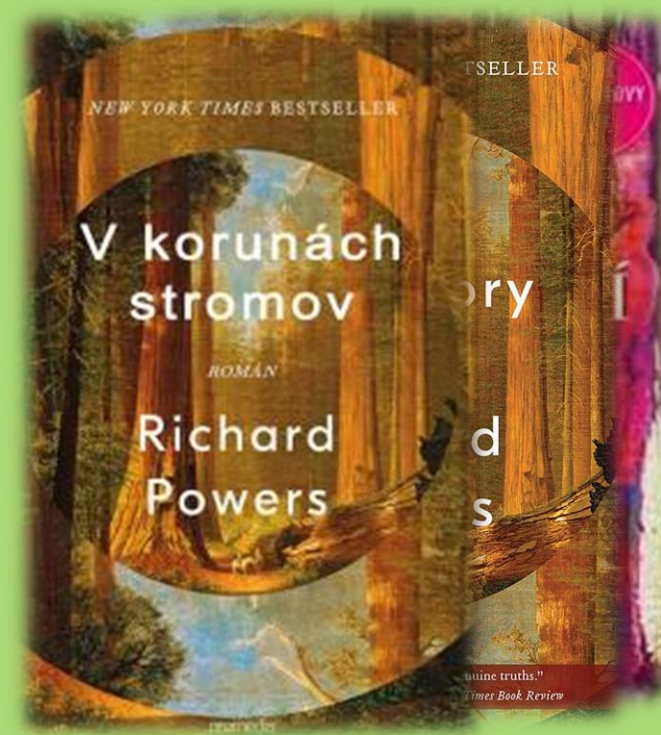
Bez psa jsme si mohli pláže fakt užívat. Nemuseli jsme si dělat starosti, aby nešlápnul do kyseliny nebo se nezamotal do ostnatého drátu napůl zahrabaného v písku, anebo aby nesežral něco, z čeho by pak půl noci zvracel.

*Řízni mě, nebudu krváčet.
Zplynuj mě, nebudu dýchat.
Bodni, střel, sekni, uhoď mě.
Vstřebal jsem vědu.
Jsem Bůh.
Já sám.*

O stromech a lidech

Uvažuje: Proč se kůra tak kroučí a kříví se dokola, když strom je rovný a široký? Může za to otáčení Země? Nebo se strom snaží upoutat pozornost lidí? Před sedmi sty lety na Sicílii kaštan, jenž po obvodu měřil dvě stě stop, uchránil španělskou královnu a stovku jejích jízdních rytířů před zuřící bouří. Onen strom přežije – o sto let a víc – muže, který o něm nikdy neslyšel. (20)

Celé týdny už vídá obrovité stromy, ale takový jako tenhle ještě nikdy. Mimas: napříč širší než budova farmy jeho pra-pra-pradědečka. Tady, jak je zalévá západ slunce, má předvěký pocit, jako by se tváří v tvář setkal s božstvem. Strom strmí vzhůru jako sopečný kužel a zapomíná končit. Odspodu by to mohl být Yggdrasil, Strom světa, s kořeny v podsvětí a korunou ve světě nahoře. Pětadvacet stop nad zemí vyrůstá z boku druhotný kmen, větev silnější než Hoelův kaštan. O kus výš trčí z hlavního kmene dva další. Celý ten soubor vypadá jako nějaké cvičení v kladistice, vývojový strom života – jedna velká myšlenka, která se rozštěpuje v celé nové skupiny větví, vysoko nahoře v průběhu dlouhého času. ”

Rozpřáhne paže proti brázdám v kůře. Je jako blecha, která se pokouší obejmout svého psa. Její tvář vyhlíží vzhůru po obrovitém kmenu. „Nemohu tomu uvěřit. Nemohu uvěřit, že není jiný způsob, jak ten strom ochránit, než našimi těly.“ (238)

Personifikace řeky

Život může být pro londýnské řeky tvrdý. Ty, které nebyly v osmnáctém století přeměněny na otevřené stoky, byly v devatenáctém století přeměněny na stoky kryté. Předměstské řeky, které unikly smrti díky pečlivě zkonstruovanému cihlovému oblouku, čekal ten nejstrašnější osud - povodňový management.

Tehdy, dávno před znovuzdivočením, plány povodí a spontánním vznikem - jak tvrdí - světla mého života, se povodňový management řídil jednoduchou myšlenkou. Povodně jsou způsobeny tím, že se v určité řece nahromadí příliš mnoho vody. Řešením je tedy co nejrychleji dostat vodu z bodu A do bodu B. Rychlejší průtok pro spokojenější záplavové oblasti - zejména ty, které jsou pokryty pseudo-tudorovskými domy z třicátých let.

To vedlo k velkému množství napřímení a propustků, což zase vedlo k masivnímu úbytku biologické rozmanitosti. A to bylo ještě předtím, než do nich začali lít polozpracované odpadní vody. V tomto zanedbaném prostředí se v druhé polovině dvacátého století objevily současné říční bohyně, které se od té doby snaží o zlepšení.

V současné době je Beverleyský potok podle Rámcové směrnice o vodě klasifikován jako tok se špatným ekologickým stavem. Netřeba dodávat, že Beverley má plány - spoustu plánů -.

Podle Anthonyho Lanea dal Bůh dar ducha nejen člověku nebo živým tvorům, ale všemu stvoření. Takže všechno - skály, stromy, tátovo stereo - bylo prodchnuto jakýmsi vědomím. Postmartin mi vysvětlil, že takový systém víry se nazývá animismus a je velmi rozšířený, zejména v těch místech, kde byli místní obyvatelé natolik rozumní, že každého misionáře sežrali dřív, než stačil otevřít ústa. Moje máma, jakmile se přenesete přes její povrchní křesťanství, v tyhle věci věří. A já osobně v ně ani tak nevěřím, jako spíš jim musím doma po večerech masírovat nohy.

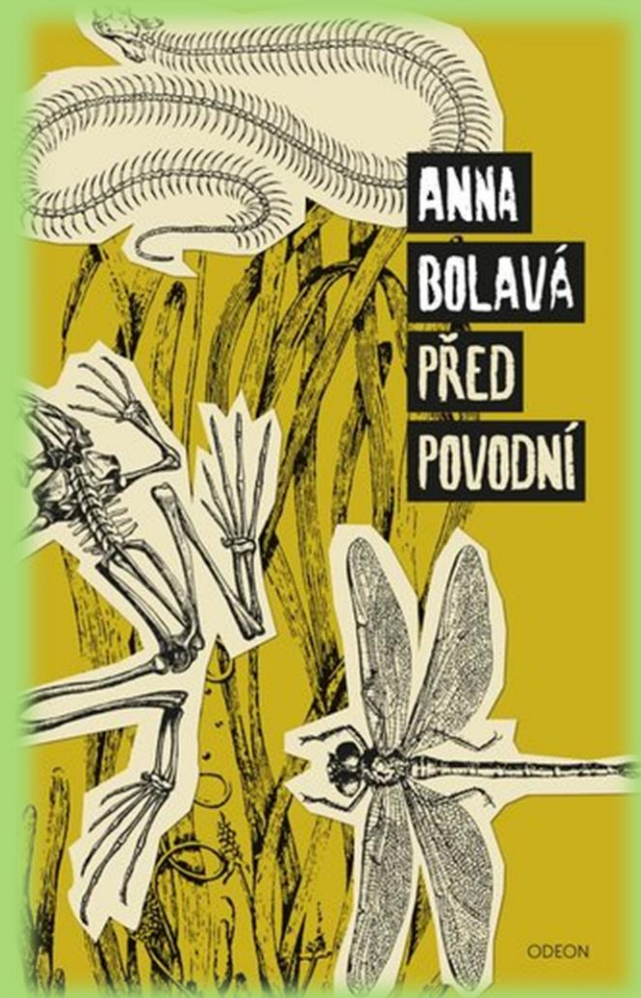
Smývání hranic

Navoskovaná prkna z osmdesátých let tak zvýší počet náhrobků v hrůzostrašném podvodním hřbitově zimy. Desítky obojživelných očí skrz něj s respektem proplovávají a naslouchají novým zvukům. O zlámané pahýly oslav předchozích jar se otírají hadí těla úhořů a komáři na ně nakladou své larvy. (134–5)

„Hana nemá z hloubky strach, naopak, cítí údiv a prudký příliv lásky, jako by se po letech ocitla doma“. (73)

„Prším nad celou krajinou a cítím váhu veškeré nové vody“. (159)

„Voda cítí zmatek. I ona je zvyklá na své hranice, ale když je na ni ze všech stran útočeno, když je jí bráno to, co dostala darem, trhne. Převalí se na bok a vezme s sebou několik plotů“. (225)

Environmentalisté nedělají z přírody a přírodních věcí osoby, nekonstruují je jako osoby. Spíše je vnímají jako osoby: objevují osobnost přírody a přírodních věcí tím, že vnímají jejich osobnostní možnosti.

Milton, K. (2002). *Loving Nature. Towards an Ecology of Emotion*. London: Routledge. 2002: 45

Cítění způsobem aktivního, vnímavého zapojení, způsob, jak být doslova „v kontaktu“ se světem.

Ingold, T. (2000). “Culture, nature, environment: steps to an ecology of life,” in *The Perception of the Environment. Essays on Livelihood, Dwelling and Skill*, ed. T. Ingold. London: Routledge. 2000, 13–26, 23